

בין יופי פנימי ליופי חיצוני

עיון בפרשת חשבוע על פי הגר"א (הגאון רבי אליהו קרמר) מוילנא

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meiriv.co.il

1. בראשית י"א, כ"ט ורש"י: כ"ו, ז'; כ"ט, י"ז

(כט) וַיִּקְוּ אֲבָרָם וְנוֹזָר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁתִּי אֲבָרָם
שָׂרִי וְשֵׁם אִשְׁתִּי נֹזָר מִלִּפְתָּה בֶּת הָרָן אָבִי מִלִּפְתָּה וְאָבִי
יִסְכָּה: ...

(ו) וַיִּשְׁאַל אֲנָשִׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתִּי וַיֹּאמֶר אֲזַחֲתִי הוּא כִּי
יָרָא לֵאמֹר אִשְׁתִּי כֵּן יִהְיֶה אֲנָשִׁי הַמָּקוֹם עַל רַבָּקָה כִּי
טוֹבֶת מֵרָאָה הוּא: ...

(ז) וַיַּעַן לְאֵה רְכוֹת וְרוֹחַ הַיִּתֵּה יִפֶּת תֹּאֵר וִיפֶת מֵרָאָה:
(כט) יִסְכָּה – זו שרה על סם שסוכה צרוח הקודש ושהכל
סוכין ציפיה (ס"א) כמו שנאמר ויראו אותה קרי פרעה) ועוד
יסכה לשון נסיכות (וכן הוא סנהדרין לט להדיא) כמו שרה
לשון שררה:

2. גר"א קול אליהו בראשית כ"ט, י"ז

בפסוק (שם כט. יז) ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה.
הנה שלמה המלך ע"ה אמר בסוף משלי (לא. ל), שקר
החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל, ובאמת
מצינו גבי האמהות אשר נשתבחו בחן וביופי וגם ברבקה
כתיב (בראשית כד. טז) והנערה טובת מראה מאד, וצ"ל
דהפי' בפסוק כך הוא שקר החן והבל היופי היינו כשהן
בלתי יראת ה', והם כנזם זהב באף חזיר אבל אשה יראת
ה' היא תתהלל ר"ל דגם החן והיופי תתהלל, ועל דרך
זה יש לפרש ג"כ הפסוק (ירמ' ט. כב – כג) אל יתהלל
חכם בחכמתו וגבור בגבורתו וכו' כי בזאת יתהלל
המתהלל השכל וידוע אותי דבפסוק זה רבו הדקדוקים
אבל לפי הנז"ל י"ל דהפירוש כך הוא שאין להתהלל
בחכמה ובגבורה ובעשירות לבד אלא בזאת יתהלל ר"ל
בכל אלה תתהלל כשישכיל וידוע אותי בהן דהיינו
שידע איך להתנהג בהעשירות ובהגבורה ובחכמה שהכל
יהיה כוונתו לשם שמים. (דרך אבות מהרה"ג מהר"ם
נכד הר' אברהם אחי הגר"א זצ"ל):

3. פלא יועץ, ערך יופי

כתיב שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל
אבל זהו כשהוא מוצא אשה יפה אלא שאינה מיוחסת או
שאינה יראת ה' או אשה יראת ה' היא תתהלל אבל אם
מוצא יופי ויראת ה' ויחס במקום אחד בודאי שיבחר ויקרב
גם את היופי שהרי אמרו אין אשה אלא ליופי ומצינו
לרבי יוחנן שהיה יושב בשערי טבילה כי היכי דלחוי להו
בני שפירי כותיה ואמר ריש לקיש לרבי יוחנן שופרך לנשי
וראוי לכל אדם להשתדל ליקח לבניו נשים יפות כדי שלא
יתנו עיניהם באחרת וכן מטעם זה ילביש את אשתו ויקנה
לה תכשיטין ביותר ממה שיש לו כדי שתמצא חן בעיניו
ולא יתן עיניו באחרת וכן חיובא רמזא על האשה
שתקשט לבעלה בהיותה לבדה עמו בבית יותר מכשהיא
יוצאת החוצה אל העין שבמקום שיש אנשים יותר טוב
שלא תתקשט כל כך אבל בפני בעלה תתקשט כאשר
תוכל יותר כדי שתמצא חן בעיני בעלה ולא יתן עיניו
באחרת ומה גם שהדברים עתיקים ורומזים ועושים רושם
ברומו של עולם מקום כינ"ה לקשט את השכינה. כל קבל
דנא אסור לאיש לילך אחר היופי ולקשט את עצמו
בקישוטין שנוהגים לעשות הנשים כגון לסלסל בשערו
ולגלגל שער שתחת בית השחי ולהסתכל במראה וכדומה
עושה אלה עובר משום לא ילבש גבר שמלת אשה אך
ליפות עצמו לשם שמים ראוי והגון כגון לרחוץ פניו ידיו
ורגליו ושיהא מלבושו נקי בלי רבב ובלי קרע ושיהא הדור
בלבושו ובפרט בשעת התפלה ובעת עסקו בתורה אלו
דברים שאין להם שיעור במדה ובמשורה זהו דרך ישרה:

4. עין אי"ה שבת א', ב', ס"ח

תוכן החיים השקטים והשלמים ראויים הם שיהיו כל כך
מתאימות כל הדרישות היותר רוחניות ומופשטות הרבה
מעולם ההרגשה 'עם' (ו) הנטיות הטבעיות (עם) 'וכל הדברים
הטבעיים, עד שאפילו אנשי קודש המסורים בכל לב ונפש
לקדושה ולחכמה, גם הם יוכלו להכניס בנפשם בלא שום

התנגדות, יחד עם אור החכמה וקדושת היראה, גם את כל
ההנהגה הנאותה לחיים מסודרים, וגם את כל הענג הראוי
הטבעי לאדם ע"פ מדה קדושה וישרה, ולא יעיק דבר מזה
אל התעלות הקדושה ורוממות הנפש, ולא לשקידת התורה
ואהבתה. כי בהיות הנפש שלמה ונמצאת במצב מנוחה
ושלוח, היא יכולה לתן לכל דבר את חוקו הראוי, ואף באותן
הענינים שנראה כאילו התביעות הטבעיות הן כמעצקות
להתעלות הרמה של החכמה והקדושה, הן באמת אינן כ"א
משלימות וממלאות אותה. ע"כ כל אושר החיים, כל ענג
וצהלת לב, הוא מובטח לישראל יחד עם תגבורת כחם
בקדושה ותורת אמת. ע"כ אם שת"ח, ששקידת התורה
ונדידת שינה מאהבתה העזה היא משוש דרכי בחיים, מ"מ
במצב המנוחה המסודרת הוא מוצא ג"כ חפץ למעט שנות
שלו במטה מוצעת סדורה ומתקנת. ועם היותו עסוק תמיד
בעמקי חכמה מופשטים, לא ימיתו כל אלה מלבו את הרגשות
החיים המותאמים לרגש האדם השלם ברוחו גופו ונפשו.
וקורת רוח אשר ימצא בחברתו, האשה אשר הפיל לו ד'
לחבל, תרחיב דעתו בהיותה מקושטת הדורה בלבושה, ולא
יטשטש כח השקידה גם את ההרגשה היותר רחוקה לפי
הנראה מעולם הדיעות המופשטות והעיוניות. כל אלה המה
יכולים להמצא בזמן הישוב והתיקון, אבל בזמן הגלות
והמהומה הכללית, אי אפשר כמעט שתמצא נפש שלמה
ובריאה בתכלית. ע"כ הנטיה אל הקצוות היא תולדה
מוכרחת, והמסור באמת לשקידה גדולה א"א לו כלל שישים
ג"כ לב לסדרים בחייו הגופניים, וכמו כן הלך נפשו בעניני
ההרגשה הרחוקים מעולם העיון, מוכרחים הם שילכו מלבבו
וימסו. ואם ירצה להעמיד את כל הפרטים הטפלים הללו
בסדרי חייו והלך נפשו, יקנה אותם במחיר מרובה מהשלמתו
הרוחנית, כי זהו טבע הנפש הנחלשת מצרת הגלות הכללית.
ע"כ נשיית הטובה שבה ועל ידה נכיר את הפצע הפנימי
שהרס בנו המעמד האכזרי של הגלות, ביחוד כפי השפעתו
על הכחות היותר טובים, על בחירי הסגולה, הת"ח, שבהכרח
נעשה המצב הרוחני והחומרי סותר זא"ז ומצב הניגוד הלך

הלוך והתרחב עד שסדרים של חיים, של מנוחת גוף ונפש מסודרה, א"א שתתלוו עם ההמסר אל התורה. וכמו כן בריאות של החושים הטבעיים הנפשיים עם נטיותיהם הטבעיות, מוכרחים הם להתדלדל ע"י ההמסר אל שקידת התורה והיראה, לא מצד עצם טבע הענינים שצריכים להיות סותרים זא"ז, לא, אדרבא, תוה"ק היא מלאה נעם ושלום, עדן והוד חיים, כ"א מפני מעמד הגלות הפוסל את מערכת החיים.